СВОБОДА
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

РІК LVII. Ч. 151. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ПЯТНИЦЯ, 1-го ЛИПНЯ 1949. No. 151. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JULY 1, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

МЕШКАНЕВИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ УХВАЛЕНИЙ

Вашингтон, 29 червня. — алата репрезентантів 228 голосами проти 185 ухвалила прийняти законопроєкт в справі побудови мешкань. Є це той самий бил, що його вже ухвалив сенат перед кількома тижнями. Він тепер піде під наради спільної конференції обох палат для вирівнання різниць, після чого буде предявлений президентові до підпису. Ухвалення цього билу вважається за важливу перемогу адміністрації в конгресі. Головні точки законопроєкту такі: 1. Федеральний уряд призначить біліон долярів позички, на вичищення міст з теперішніх заулкових домів, а крім того дасть пів біліона підмоги для міст на такі цілі; 2. Впродовж найближчих шости років буде побудованих 810,000 проєктів, на які федеральний уряд видасть 308,000,000 річно як підмогу, а ці гроші будуть сплачені впродовж 40 років; 3. Будуть переведені досліди над поправою способів будови, щоб обнизити кошти; 4. буде дана допомога для побудови й направок фармерських домів до висоти 262,500,000 долярів.

РОБІТНИЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗРЕЗИГНУВАЛИ З БОРОТЬБИ ЗА ВІДКЛИКАННЯ ЗАКОНУ ТЕФТА.

Шістьмісячна боротьба адміністрації при допомозі зорганізованого робітництва, щоб скасувати теперішній робітничий закон Тефта-Гартлі, покінчилася невдачею, коли сенат прийняв головні постанови для припинення страйків на випадок крайньої національної потреби. Американська Федерація Праці й Конгрес Індустріяльних Організацій заявили, що вони резигнують з дальшої боротьби під теперішню пору. Представники адміністрації в сенаті зголосили перевести пробне голосування над іншими змінами, пропонованими сен. Тефтом до теперішнього закону і на тім покінчилась би акція демократичного проводу. Вони заповідають, що коли сенат піде дальше таким шляхом, як іде досі в справі робітничого билу, і якщо бил перейде в обох палатах, тоді президент покладе своє вето проти нього.

КОМІСІЯ УХВАЛИЛА ПОБІЛЬШЕННЯ СУСПІЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

Вашингтон.— Комісія способів палати репрезентантів, яка два місяці потайки працювала над дорученням президента Трумана для поширення суспільного забезпечення й побільшення його добродійств, ухвалила поправлену систему на великі розміри. Коло 13,000,000 нових осіб будуть обняті цею системою, яка признасть їм платню на випадок безробіття і старечу пенсію. Пенсія буде дальше йти щойно від 65 року життя, хоч були спроби признати її вже від 60 року жінкам. Підвишка виплат з фонду безробітних і фонду пенсійного має бути здвоєна. Уся система мала б обовязувати вповні щойно від 1965 р. Підставою побирання доплат буде дальше теперішній річний заробіток до $3,000. Голосування в повній палаті над поодинокими постановами почнуться найближчого тижня і є надія, що цей законопроєкт перейде ще в теперішній сесії. Нема надії ухвалення його в сенаті цего року.

КОМУНІСТ НА СУДІ НАЗИВАЄ ФАШИЗМОМ ТЕПЕРІШНІЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УСТРІЙ.

Ню Йорк. — Серед загального сміху приявних на розправі підсудний Гілберт Грін, голова Комуністичної партії у стейті Ілиной, заявив, що за адміністрації президента Трумана американський лад представляє небезпеку фашизму в формі капіталістично-демократичної диктатури. Ґрін признався, що він підчас викладів в партійній школі в Шікаґу в 1947 р. вчив, що адміністрація Трумана приготовляє шлях фашизмові. Попереднього тижня Грін виявив, що в своїй промові по радіо в Шікаґу в 1947 р. він сказав, що на випадок заведення фашизму в Америці комуністи візьмуться за насильні способи для скинення уряду.

Коли суддя запитався свідка, що він розуміє під фашизмом, Грін пригадав, що це режім Мусолінія й Гітлера і в злості сказав, що „оцей процес є прикладом фашизму". — На запити оборони Грін вихваляв Совєтський Союз як правдиво демократичний лад і довший час пояснював, як в совєтському режімі жінки мають більші права ніж їх мають американські жінки в порівнянні з мужчинами.

У процесі проти Алджера Гісса, обвинуваченого в кривоприсязі з відпеканням комунізму, складала дальше свідоцтво його жінка. Вона кількома наворотами, на запити прокуратора, признала, що є розбіжності між її давнішим свідоцтвом і теперішнім. Це відноситься до подробиць, на підставі яких можна встановити точні дати її зустріч з Витакер Чемберсом, який твердить, що Гісс переписував урядові документи для передачі совєтським шпигам, а Гіссова жінка мала помагати в цьому ділі своєму чоловікові.

НАЙДОВША ПОСУХА В ОКОЛИЦІ НЮ ЙОРКУ.

Бюро погоди стверджує, що вже 35 днів панує в Ню Йорку посуха. За місяць червень впало тільки .16 цалів дощу. В минулому така спека тривала ще в 1894 р. одначе тоді впало .86 цалів дощу в місяцю червні. Від двох днів похолоднілo в Ню Йорку і хмари затягнулися на овиді, одначе нема виглядів на дощ.

КІНЕЦЬ СВІТУ В ПЛАНЕТАРІЮМ.

Ню Йорк. — Гайден Планетаріюм представляє констеляції планет, серед яких може прийти кінець світа. Це може статися тодіш коли сонце вибухне й поглотить землю. Референт, який пояснює астрономічні переміни, пригадав, що є пять можливостей для кінця світу. Крім вибуху сонця може прийти його охолодження, а тоді завмре життя на землі; комета може вдарити об землю; місяць може приблизитися до землі, а тоді вода притягне до себе воду і вона залле землю.

ПОРІВНЮЄ СОВЄТСЬКУ ГІСТЕРІЮ З АМЕРИКАНСЬКОЮ

Атлантик Сити, 29 червня. — Якщо в Америці є яка гістерія й „гонення чарівниць", то ці прояви не дійшли ще до такого вершка, як це діється поза „Залізною Заслоною" — сказав Джордж В. Аллен, асистент секретаря стейту на обіді підчас конвенції Американського Червоного Хреста. Аллен має нагляд над радієвою програмою „Голосу Америки" і служив як дипломат в Китаю, Греції, Єгипті й Ірані. Як приклади совєтської гістерії згадав Аллен замикання російських шкіл, ведених в чужих країнах для дітей совєтських дипломатів і інших урядовців. Це роблять Совєти зі страху, щоб діти не заразилися ідеями демократії й свободи закордоном. Другим прикладом гістерії є спинювання радієвих проголошень „Голосу Америки" до країн поза Залізною Заслоною.

Секретар оборони Луїс Джансон сказав, що в світі панує мир тільки тому, що Росія знає, що Америка готова на всяку крайню потребу. Він висловив бажання, щоб Американський Червоний Хрест служив тільки для миру. Скарбник А.Ч.Х. Роял С. Агне виявив, що в біжучому році ця організація дістала дарів на $67,500,000, хоч збірка мала принести тільки $60,000,000. Він сказав ще, що до „чотирьох свобід" треба додати ще одну, а давати жертву на любу ціль.

ДОГОВІР ПРО НАРОДОВБИВСТВО СПІЗНЕНИЙ 2,000 РОКІВ

Савт Гедлі, у стейті Массачусетс. — Д-р Рафаел Лемкін, один з авторів договору про народовбивство, домагався негайної ратифікації цього договору. в сенаті, а при цім сказав, що договір спізнений 2,000 років. Свою промову виголосив Лемкін на зібранні Інституту Обєднаних Держав у Мавнт Голіок. Він пригадував, що вимордовування цілих народів і інших груп ограблює світ з великих культурних цінностей. Як приклад народовбивства він згадав про вимордування 1,200,000 вірмен турками після першої світової війни. Теперішній договір не містить ще усіх потрібних засобів проти народовбивства, одначе це тільки початок, пригадав Лемкін.

АМЕРИКА МОЖЕ ПРИЗНАТИ КИТАЙСЬКИХ КОМУНІСТІВ

Департамент стейту приготовляє признання де факто для комуністичного режіму в прибережній смузі Китаю, як про це довідується Гомер Біґарт, кореспондент Ню Йорк Геральд Трибюн. Знавці торговельних справ перебувають тепер в Лондоні на розмові з британськими експертами, щоб знайти спільний шлях для наладнання торговельних відносин з китайськими комуністами. Тому, що бизнесу не можна переводити без признання уряду де факто, то ціль таких переговорів є зовсім ясна. Тому, що Китай на підставі договору з 1947 р. находиться на „позитивній лісті", Америка мала б постачати їй всякого краму. Одначе є погляд, що на випадок признання китайських комуністів, департамент стейту заведе систему дозволів на експорт, як це було за війни.

ТРИГВЕ ЛІ ПРО „ХОЛОДНИЙ МИР".

Лейк Соксес, 30. червня. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй, Тригве Лі, виїхав вчора на шість-тижневу відпустку до Норвеґії. Перед від'їздом він висловив надію, що на місце дотеперішньої „холодної війни" тепер наступить „холодний мир".

НОРВЕГІЯ ОБМЕЖУЄ ЕКСПОРТ СТРАТЕГІЧНИХ МАТЕРІЯЛІВ.

Осльо, Норвегія, 30 червня. — Норвежський уряд рішив обмежити експорт стратегічних матеріялів тільки до країн Атлантійського пакту та Швеції. Идеться насамперед про вивіз т. зв. „тяжкої води", що її вживається при атомових дослідах.

ДОМАГАЮТЬСЯ ДАЛЬШОЇ ОПІКИ НАД СКИТАЛЬНИКАМИ

Лейк Соксес, 30 червня. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй, Тригве Лі, в свому звідомленні до Економічної і Соціяльної Ради, що почне свою сесію в половині наступного тижня в Женеві, домагається безпосередніх заходів для дальшої опіки над 2,000,000 втікачів у світі, що „ведуть важке і нужденне життя". Він звертає увагу Ради на критичне положення тих людей, головно після припинення діяльности ІРО в червні наступного року. Триґве Лі рівночасно пропонує деякі практичні заходи для розв'язки тої проблеми, зокрема пропонує вдержати дальше ІРО в будь-якій іншій формі, або створити відповідну нову організацію для тих цілей та під контролею Об'єднаних Націй. В своему звідомленні генеральний секретар теж пропонує приготовити відповідну міжнародну конвенцію, яка легалізувала б положення втікачів як бездержавних.

І.Р.О. ПЛЯНУЄ ЗАХОДИ ПРОТИ ВТІКАЧІВ, ЩО НЕ ХОЧУТЬ ПЕРЕСЕЛЮВАТИСЬ

Париж, 30 червня. Між теперішніми втікачами в Европі є деяка кількість, яка тенденційно відмовляється від переселення на постійне, хоча існують на це можливості. У зв'язку з цим ІРО плянує деякі санкції проти тих людей, включно з відмовленням їм опіки і допомоги. Проте, ІРО виразно застерігається, що вона не думає змушувати втікачів до переселення на кривдячих умовинах. Рівночасно повідомлено, що американські, британські і французькі власті прийняли до відома рішення про передачу під їх відповідальність всіх втікачів, які залишаться в Німеччині і Австрії ще після розв'язання ІРО.

ЖІНКА БОЛГАРСЬКИМ АМБАСАДОРОМ В МОСКВІ.

Софія, 30. червня. — Болгарський уряд іменував своїм амбасадором до Москви Стелу Благоєву, дочку основника комуністичної партії в Болгарії. Благоєва є тепер членом парляменту і кандидатом до центрального комітету партії.

СОВЄТИ БУДУЮТЬ БАЗИ В НІМЕЧЧИНІ

Берлін, 30. червня. — Американська розвідка ствердила, що Совєти будують морські бази здовж німецького побережжя над Балтійським морем. Інженери совєтської фльоти працюють над тими базами вже від місяців в районі між Рoштоком і Штральсундом в провінції Мекленбурґ. Цілий район в совєтській зоні на північ від Берліна є під сильною охороною. В американських військових колах здогадуються, що ці бази можуть бути призначені для торговельного мореплавства, але можуть мати теж інші, воєнні цілі.

ПОЧИНАЮТЬСЯ НАРАДИ В СПРАВІ АВСТРІЇ.

Лондон, 30. червня. — Британське міністерство закордонних справ повідомило, що сьогодні тут мали б зачатися знову наради заступників міністрів закордонних справ чотирьох великодержав в справі підготовки проєкту мирового договору з Австрією. Прінципи цего договору остаточно встановлено на недавній конференції міністрів в Парижі.

СЛОВАКИ ПРОТИ ПОЛІЦІЇ В ОБОРОНІ СВОЇХ СВЯЩЕНИКІВ

Прага, 30 червня. Словацьке католицьке населення щонайменше чотирьох місцевостей, користуючись палицями і п'ястуками прогнало поліцію, що приходила арештувати місцевих священиків за прочитання в церквах забороненого урядом пастирського послання єпископів. Як люди довідалися, що поліція прийшла арештувати священиків, вони негайно обступили парафіяльні забудовання та почали бити поліцію чим попало. Поліція не поважилася вжити зброї і відїхала з місцевостей, залишаючи священиків на волі. Непотверджені повідомлення говорять про пізнішу інтервенцію не тільки поліційних, але й військових відділів.

ДЛЯ СПИНЕННЯ КОМУНІЗМУ В АЗІЇ ТРЕБА ПІДТРИМАТИ КОРЕЮ

Ню Йорк. — Якщо Америка не поспішить з мілітарною допомогою для республики Кореї, то комунізм обійме цілу Азію, заявила на зібранні Християнського Товариства Молодих Жінок пані Джералдина Фич, яка саме повернулася з Південної Кореї, де вона провела останні два роки. Коли б так Азія підпала під комуністичний режім, тоді нам треба б починати знову похід проти ворога з якогось острова, як це було за минулої світової війни.

КУОМІНТАНҐ ПОЗА ЗАКОНОМ У ГОНГ КОНГУ

Гонг Конґ, 30 червня. Власті коронної британської колонії Ґонг Конґ поставили поза законом відому організацію китайських націоналістів, Куомінтанґ.

ВСТАНОВЛЯЄТЬСЯ ЦИВІЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ НІМЕЧЧИНИ

ЗАХІДНІ СОЮЗНИКИ ПРОГОЛОСИЛИ ЧАРТЕР ТРИ-ДЕРЖАВНОЇ КОНТРОЛІ.

Вашинґтон, 30 червня. — Злучені Держави Америки, Великобританія і Франція проголосили рівночасно у Вашинґтоні, Лондоні і Парижі чартер для спільної три-державної цивільної контролі Західної Німеччини, після того, як там буде остаточно сформований німецький уряд тількищо створеної західно-німецької федеративної республіки, що повинно наступити в першій половині вересня. Вибори до німецького парляменту відбудуться в серпні. Проголошений чартер був узгіднений і підписаний міністрами закордонних справ ЗДА, Британії і Франції під кінець їхньої недавньої конференції зі совєтським міністром в Парижі, в дні 20 червня. В документі передбачується, що після проголошення західно-німецького уряду, там буде встановлена Союзна Висока Комісія, яка матиме „всю владу відносно контролі Німеччини". В тій цілі будуть іменовані трьома західними великодержавами окремі високі комісарі. Американські, британські й французькі окупаційні війська залишаться в Німеччині, але їхні команданти матимуть вже тільки чисто військову відповідальність. Три високі комісарі творитимуть спільно Союзну Високу Комісію, яка повинна діяти тільки за посередництвом німецького федерального уряду або урядів поодиноких федеративних країн (лендер). Осідком Високої Комісії буде столиця нової федеративної республіки, на яку вже вибрано місто Бонн. Комісія матиме комітети до поодиноких ділянок суспільного життя. Крім того, безпосередній представник Комісії перебуватиме в столиці кожної федеративної країни, з тим що кожного з них іменуватиме кожний з трьох високих комісарів в своїй зоні. Закордонні країни могтимуть акредитувати при Високій Комісії та при німецькому уряді своїх представників. Встановлення цивільної контролі відкриває нову сторінку в історії післявоєнної Німеччини.

В П'ЯТНИЦЮ БУДЕ ВІДНОВЛЕНИЙ ЗАЛІЗНИЧИЙ РУХ В БЕРЛІНІ.

Берлін, 30 червня. — Після полагодження страйку залізничників в західних секторах Берліна, нормальний залізничий рух між містом і західними зонами зможе початися аж завтра, в п'ятницю, з огляду на необхідність відповідної попередньої підготовки. З британського боку повідомляється, що в совєтській зоні не стверджено ніяких заходів, що свідчили б про підготовку для відновлення руху.

ЧЕХИ ОБВИНУВАЧУЮТЬ ТІТА В „ЗМОВІ".

Прага, 30 червня. — Чеські большевики виступили з новим обвинуваченням проти Тіта, закидуючи йому, що він змовлявся з чеськими „реакційними офіцерами" для повалення теперішнього уряду. Американсько-британські „імперіялісти" мали бути теж вмішані в цю „змову".

ДІОМЕДЕС ІМЕНОВАНИЙ ПРЕМІЄРОМ ГРЕЦІЇ.

Атени, 30 червня. — Грецький король доручив попередньому ліберальному заступникові премієра, Олександрові Діомедесові, створити новий коаліційний уряд країни, після того, як Контантин Цальдаріс, провідник партії популістів, не міг цего доручення виконати. Кріза в грецькому уряді наступила після смерти премієра Софуліса минулої п'ятниці. Призначення Діомедеса премієром прийняли з помітним вдовіллям всі грецькі кола. Новий премієр, що був раніше директором державного банку й опісля заступником премієра для господарських справ, вважається „майже безпартійним".

КОМПРОМІСОМ УСУНЕНО ЗАГРОЗУ КРІЗИ ФРАНЦУЗЬКОГО УРЯДУ.

Париж, 30 червня. — Після вчорашніх дебат в парляменті над бюджетом націоналізованих фабрик літаків дійшло до таких суперечностей, що загрожували розбиттям урядової коаліції і тим самим крізою уряду. В останній хвилині пощастило дійти до відповідного компромісу. Наради будуть продовжуватися.

ФРАНЦІЯ ЗА ПРИСПІШЕННЯМ РАТИФІКАЦІЇ АТЛАНТІЙСЬКОГО ПАКТУ.

Париж, 30 червня. — Французький міністер закордонних справ, Роберт Шуман, виступив вчора в парляментарному комітеті закордонних справ, домагаючись ратифікації Атлантійського Пакту ще перед літнім відроченням сесії парляменту. Дисусія на цю тему має відбутися сьогодні. Франція, як відомо, має деякі окремі застереження до цего пакту, головно щодо „конкретних виглядів" на її власну оборону.

ВІДКИДАЮТЬ ДЕРЖАВНУ КОНТРОЛЮ ПРЕСИ В БРИТАНІЇ.

Лондон, 30 червня. — Окрема Королівська Комісія протягом двох років провірювала і студіювала теперішню систему власности преси в Британії. У висліді прогошено звідомлення, в якому стверджується загально задовільний стан теперішньої системи власности преси та рішучо відкидається будь-які пропозиції державної контролі в тій ділянці. Комісія була створена в наслідок цілого ряду закидів проти преси, що їх видвигнено в парляменті.

ВАЖКЕ БОМБАРДУВАННЯ ШАНХАЮ.

Шанхай, 30 червня. — Націоналістична авіяція виконала вчора перше важке бомбардування зайнятого недавно червоними Шанхаю, заподіявши великі шкоди. Важкі бомбардувальники скинули бомби на місто, головно на його найбіднішу частину. Було щонайменше 200 людських жертв.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПЛЯН ТОТАЛЬНОЇ ВОЄННОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ

Бернард Барух заатакував адміністрацію президента Трумана за проволоку в полагоді одної дуже важної справи. Цею справою вважає він виготовлення і затвердження Пляну Тотальної Воєнної Мобілізації на випадок вибуху нової війни.

Цей плян, каже Барух, повинен був бути вже давно виготовлений, як це ухвалив конгрес зараз по закінченню Другої Світової Війни, а зволікати з тим ще сьогодні, значить спричинювати без потреби катастрофу. При цьому Барух нагадує ще обовязки, які перебрала на себе Америка, даючи свою згоду на Північно-Атлантійський Пакт. Тепер, каже він, уже не може бути ніякого сумніву щодо участи Злучених Держав у новій війні на випадок агресії. Тому і треба бути готовим це зобовязання виконати.

Як знаємо, 77-літній Барух належить до тих „старших державних мужів", що мабуть тому, що був дорадником двох воєнних президентів і добре знає, чим є війна, вживає усіх своїх впливів, щоби не допустити до нової війни. Звідси його часті розмови з Ґромиком, чи іншими совєтськими дипломатами, а навіть і охота поїхати ще цього року до Москви, щоб там попрацювати в справі миру. Не зважаючи на це, він добре знає, як війни починаються. До того годі добачувати мир у світі, в якому, як він це підкреслив, „холодна війна" вже триває чотири роки. Коли б не такий стан, то Барух певно не промовляв би в справі тотальної мобілізації та не критикував би за брак пляну такої мобілізації президента Трумана та його адміністрацію — перед офіцирами. Його промова до офіцирів, що покінчили курси в Індустріяльнім Каледжу Збройних Сил на тему потреби мобілізаційного пляну, та ще такого, що обіймав би цілу земську кулю, є отже не тільки обережністю, але теж вказівкою, що живемо на вулькані, який готов вибухнути кожної хвилини.

Барух сказав теж добре слово про американських „мілітаристів". Він цілком слушно зазначив, що американські генерали є на ділі „пацифістами", великими ворогами війни, як і цивільні, про що переконався з власного 50-літнього досвіду. Американські вояки, офіцири і звичайні вояки, почувають себе завжди, казав Барух, частиною „цивільного" населення і знають, що вони є в першу чергу — громадянами. Тому саме американські генерали, такі як ген. МекАртур в Японії, є знаменитими адміністраторами, бо знають, як треба обходитись з цивільним населенням.

Згадка Баруха про характер американських офіцирів та вояків та їх миролюбність є актуальна, бо совєтська пропаганда постійно атакує американських „мілітаристів" як „воєнних підпалячів". Роля американського вояка, казав Барух, була й є така, щоби боронити свободу, на що забувають дуже часто й самі американці, бо залюбки атакують військових на найвищих позиціях, побоюючись правління мілітарної касти.

Можливо, що за цю промову піднімуться нові атаки червоних на „мілітаристів" та тих, що звертають увагу на потребу бути готовим на всякий випадок, щоб знов не повторилось це, що було з неприготованністю Злучених Держав у часі вибуху двох останніх світових війн. Одначе пригадувати ці речі треба, бо живемо, як сказано, на вулькані.

Ми, члени У. Н. Союзу...

Постійна кампанія за приєднування нових членів до Українського Народного Союзу могла б в декого виробити мильне враження, що тут йдеться про звичайний собі „бизнес". Звичайно, в цьому є теж і „бизнес", але цілком інший від того, що його ведуть приватні обезпеченеві підприємства. Бо тоді, як в приватних компаніях власниками підприємств є особи, чи їх обмежений гурт, то в такому братському обезпеченевому товаристві як Український Народний Союз, ввесь „бизнес" є виключно власністю широкого загалу його членства в межах існуючих законів. Тут всім майном і цілою господаркою в організації розпоряджаються виключно самі члени через своїх вибраних представників. Воля громади, висловлена звичайним, демократичним порядком, тут рішає у всьому. Тим самим „бизнес" в приєднуванні нових членів до Союзу є виключно по боці самих же членів, як тих, що приєднують, так і тих, що їх приєднують. Кампанія за новими членами є спільним інтересом всіх членів і цілої громади, як і її спільним добром є сам Батько-Союз.

Проте, не на „бизнес" хочемо ми звернути тут увагу, хоча й він є одним з найбільш переконливих аргументів за членством в Союзі. Цим разом хочеться підкреслити це велике громадське значення, що випливає з членства в УНСоюзі, що його дає горде право називати себе: „Я, член Українського Народного Союзу..."

Вартість цего поняття „Ми, члени УНСоюзу..." є така багатомовна, що вона без сумніву дає право пишатися цим. Хто б не зарекомендувався цею гордою назвою, ви зразу знаєте з ким маєте до діла. Якщо це „Я, член УНСоюзу" ви почуєте від старого іміґранта, то ви відразу знаєте, що маєте до діла з людиною свідомою і активною. Ви знаєте, що він за всі свої 40, 30 чи скільки там років свого побуту на цій вільній землі не блукав манівцями самопас, але в зорганізованих, карних рядах УНСоюзу прямував до великої мети. Ви відразу знаєте, що ця людина здобувала в цій вільній країні увагу до свого Старого Краю та що про нього вона ані на хвилину не забувала і всіми своїми силами, зорганізовано йому допомагала. Ви знатимете, що не один важко запрацьований доляр цеї людини пішов на Просвіту, Рідну Школу, допомогу Інвалідам, Політичним Вязням. чи на інші народні цілі в Старому Краю і ви теж знатимете, що ця людина вклала не одну свою цеглину в розбудову нашого громадського життя на цій американській землі. Бо все це нерозривно зв'язане з цим гордим поняттям: „Я, член Українського Народного Союзу".

Не менш багатомовне значення має ця фраза, як її почуєте від члена народженої вже в Америці молодої американсько-української генерації. Бо ви тоді знаєте, що батьки цеї молодої людини належно подбали про її виховання, що вони вщіпили своїй народженій на цій вільній землі дитині глибоке співчуття до поневоленого українського народу та бажання допомогти йому в його нерівній боротьбі за визволення. Ви тоді знаєте, що ця молода людина бажає гідно зберегти спадщину своїх батьків на цій землі та дальше її розвивати і скріплювати. „Я, член Українського Народного Союзу..." кваліфікує цю людину як справді свідомого члена великої американсько - української сім'ї.

Ще більше думок виринає, як це „Я, член Українського Народного Союзу..." почується від нового іміґранта. Вам насамперед імпонує його бажання включитися в нашу американсько-українську громаду та в її творчий процес. Ви тоді знаєте, що ця людина не ставиться легковажно до всих тих українських надбань, ~~що~~ їх здобуто на цій землі важкою працею і трудом протягом багатьох десятиріч. Ви знаєте, що ви маєте перед собою справді свідому і повноварнісну „свіжу кров", якій не імпонують пусті фрази і деклямації, але важка і жертвенна праця для себе самого, для своєї громади та для свого народу, що її символізує УНСоюз. Ніякий привезений з Европи титул, жадні відклики на колишні заслуги, ніякі твердження чи привезені повновласті не здобудуть новому іміґрантові серед американсько-українського загалу такої уваги і не дадуть йому такої рекомендації, як право могти заявити: „Я, член Українського Народного Союзу..."

В цьому то й криється чи не головна таємниця успіхів Батька-Союзу, в цій його здобутій важкою працею і жертвенністю моральній силі і вартості, що дає нам право високо підносити голову і з гордістю заявляти: „Ми, члени Українського Народного Союзу...!"

Український Народний Союз, який нараховує тепер уже понад 51 тисяч членів, є такою передовою народною установою американських і канадійських українців, в якої списку членства не повинно забракнути теж і Вашого імені. Бо належати до У. Н. Союзу, значить належати до цього свідомого та ідейного загалу, який творить і веде ціле наше громадське життя.

Микола Чубатий.

Лихі звички батьків чи чужа рука?

Один із найбільших польських письменників С. Жеромскі змальовує у своїм творі „Попелище" (Попйоли) духовий настрій серед польського громадянства, зокрема серед польської політичної еміґрації, після упадку Польщі та невдалого повстання під проводом Тадея Косцюшка. Заголовок повісти „Попелище" має віддавати марні національні н а с т р о ї польського громадянства після національної катастрофи та після заведених надій в спілці з тогочасним богом війни Наполеоном. Польське громадянство, стрінувшись по першім ентузіязмі з твердою дійсністю тогочасного політичного положення в Европі, тратить духа, морально розброюється. З недавного національного жару остало тільки попелище. Під тим попелом може ще й тліє якась іскорка надії та національного патосу; пригожі обставини можуть її ще роздмухати в новий вогонь, але національний будень тогочасного польського громадянства, зокрема еміґрації, переходить с е р е д особистих інтересів, групових сварок та о х о т и вживати світа життя замість дальше вести жертвенну працю для визволення батьківщини.

Польська еміґрація все ще постійно повторює патріотичну фразу про боротьбу з ворогом батьківщини, але заперечує її своїм дійсним щоденним поступуванням.

Оця картина національного польського життя з кінця 18-го та початку 19-го століття приходить на гадку приглядаючися цему всему, що діється тепер серед української еміґрації в Европі та що переноситься з новими еміґрантами також за море. Немає сумніву, що великі надії, звязувані з вибухом Другої Світової Війни, жорстока дійсність нацистичної та комуністичної окупації України, а вкінці пятилітна боротьба з червоним окупантом перетомили морально більшу частину української еміґрації, зокрема людей слабшого характеру. Наверх стали вилазити усі хиби людини, для якої справа України ніколи не була справою життя, такою великою справою, що для неї живеться та вмирається. Серед заведених надій вилазять особливо ці хиби, що так добре відомі в українській історії: особисті амбіції, охота забезпечити за собою впливи хочби на попелищі громадського життя, серед деревяних стін таборів ДіПі, що їх ліквідується. Непримиримість супроти поглядів другого, брак віри українця в українця, добачування у другої людини завжди тільки злої волі та вживання у сварці найординарнішої лайки — це те, що бере в українськім еміґраційнім життю верх.

Ці лихі звички, одідичені по предках, а може щей збільшені в нинішних високо нервових часах, запоморочують голови старим, здавалося б досвідченим політикам, письменникам, від яких громадянство має право вимагати спокійної розваги та уміркування в орудуванню пером. Виглядає, що по поміркуванню та розвазі в звязку з творенням Національної Ради, прийшла нова филя партійної боротьби, здебільша оперта не на ідеологічній різниці, але на особистих анімозіях та на чисто особистих обрахунках. Фраза про „країну понад все" все ще є на устах бесідників, але тільки на сторінках терпеливого паперу, одначе дійсність закокурічених боевиків не на большевицькому, але на внутрішньому партійному боевищі, є живим запереченням цього, щоб Україна була тут справою надрядною хочби понад головство в якійсь організації, або понад команду в ліквідуючімся таборі.

Пригадаймо собі тільки події в ЦПУЕ, поставмо перед наші очі розкол, доконуваний серед української еміґрації в Німеччині, Британії, упритомнім собі розкол в самім таборі українських націоналістів революціонерів та розкол серед нової підсовєтської еміґрації, то мимоволі насувається ця спокуслива думка — чи це одідичені хиби предків, чи може чужа рука, що нас в саме найкритичніші часи розпорошує на пісок, щоб його розсіяти по всьому світі без сліду його попередного існування.

Киньмо оком на інший фронт боротьби, свіжо створений групою еміґрантів із Східної України. Як тільки подумати про це розбурхування противенства поміж східними та західними українцями, то насуваються ці самі кошмарні думки. Ми, що жили поза Совєтами по першій світовій війні, були свідками як противенства поміж українцями цілком природні, бо ж жили сотки літ окремо, під Росією та поза нею, затиралися до тої міри, що вони майже зникали. Якась невідома рука роздмухує їх наново. На чию це користь? Західні українці замало шанують Миколу Хвильового — так кажуть — хоч кожен знає, що це неправда. Західні українці замало шанують того чи другого українського комуніста, що згинув з большевицької руки, хоч загально відомо, що західні українці все були дуже вирозумілі, може аж надто вирозумілі, щодо провин жертв свого власного життєвого баламуцтва. Одначе це вже природне явище, коли ніякий українець, східний чи західний, не вважає українським патріотом людину, що по вибуху революції стояла в одних рядах з росіянами, що машерували на підбій Української Народної Республики, себто в рішальну хвилину була зрадником батьківщини з а д л я своїх ліво соціялістичних переконань. Відізвалося в цеї людини національне сумління і вона згинула в обороні куцих прав Української Соціялістичної Радянської Республики, то українець, східний чи західний, готов простити тим червоним українцям їх провини супроти батьківщини та вважати їх жертвами ворожого насилля, одначе ніколи не може ставити їх нарівні з тими українськими патріотами, що ніколи не зрадили ідеї українського народу — бути вільною нацією.

Коли на сторінках одного органу свіжий підсовєтський еміґрант зясовує свої політичні переконання в кількох точках, які виразно виключають участь західних українців в будові майбутної української держави, бо, мовляв, вони не розуміють російської проблеми, то для українського соборника це теза неукраїнського походження. В українській вільній державі кожен українець повинен мати право на відповідне місце, якщо має дві конечно потрібні прикмети: український патріотизм з характерністю та знання потрібне для даної праці, без огляду на те, з якої території походить, чи до якої церкви чи партії належить. Єдино заслуга та ужитковість даної людини для даної державної праці будуть рішальними.

На питання, чи західні українці є менше ужиткові до державної праці в Україні ніж східні, дає відповідь історія визвольної боротьби 1918-1920 років. Відоме, що західні українці були вірними оборонцями української самостійної держави над Дніпром та зискували собі повне довіря східно - українських народніх мас.

Та передусім питання, де ж є ця українська держава? Які є близькі можливості праці в цій українській державі? А далі: кому потрібна оця распря поміж дітьми одного поневоленого українського народу? Вона непотрібна і безкорисна для українського народу. Тому саме громадянство має право знати, де є рушійна сила розбивання одности української нації, хто її дійсний спричинник?

Ми всі, східні та західні українці, любимо повторювати фразу про приналежність українського народу до західного світу. Микола Хвильовий, прапорова постать для багатьох українців, голосив орієнтацію на психологію західного світу та радив плечима відвертатися від Москви. Де ж тоді джерело антизахідної орієнтації деяких українських груп?

Інтерес українського народу вимагає не видвигати в теперішню пору проблем, що можуть українців дуже ріжнити. Нам треба включати в резервуар українських визвольних сил все, що є корисне, з-поміж західних та східних українців, бо це одиноко правильний шлях до нашої національної цілі.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОБДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАГАНДОЮ.

62)

„О, як благотворно він заспокоює мене! Чудова особа!"

Для молоді та місцевих селян вона була звичайною, хоч і дуже цікавою послушницею — далекою родичкою ігуменії, а для мешканок вона була „притчею в язицех". Деякі черниці, що любили поговорити та цікавилися всім, обережно почали робити всякі здогади та припущення про неї: хто вона, звідки прибула, чому від усіх ховається і чому ігуменія з нею на „ви". Здогади і міркування були найневиннішого порядку і висловлюючи їх, черницям хотілося оточити її ореолом таємничости і подвигу, якого завжди так пристрасно шукають люди, що відійшли від гріховного світського життя.

Одного разу, на другому місяці її перебування в манастирі, келійниця мимоволі стала учасницею такої події: як звичайно, о. Леонід дуже довго розмовляв з нею і матушкою ігуменією. Розмовляли на різні релігійні теми. Наприкінці розмови, ігуменія, звертаючись до дівчини, спитала:

„Мені здається, що вам, дитино моя, невідоме ні почуття роздратовання, ані гніву, ані ненависти. Ви вся — добрість, покора і смирення".

— Ні! — заперечила вона і обличчя її зразу стало понуре і серйозне. — „Ви помиляєтесь, матушко ігуменіє, я можу сильно ненавидіти... І вже ненавиділа... Єдиний раз за все життя я ненавиділа всією душею... Распутіна, коли він дозволяв собі сідати на моє ліжко. Який це огидний і страшний чоловік!" І вона закрила лице руками, важко дихаючи. Ігуменія суворо подивилась на келійницю, хоч та і була зовсім надійною черницею, відданою, мовчазною і покірною.

А коли, через кілька тижнів, таємничий гість несподівано залишив Межигір'я, черниці були ще більше заінтриговані:

„Хто ж вона? Невже одна з дочок Миколи? Але ж, кажуть, що всю його родину розстріляли?.. А, може, це — одна з великих княжен імператорської родини? Як і звідки вона прибула до Межигір'я і куди виїхала? Бідна, хоча б до ЧЕКА не потрапила".

На ці питання нам ніхто не міг відповісти, а о. Леонід і ігуменія загадково мовчали.

— А як її звали? — запитав „шарадник".

— В тому ж то й справа, що звалась вона Тетяна, — стихаючи, відповіла „тьотя Маша" і знову переможно оглянула всіх „ручників".

— Тьотю Маша, а ви знаєте про царицю таку акрофразу, початкові літери якої дають слово „Распутін"; „Романова Александра своим поведением утратила трон императора Николая"? — ще раз запитав „шарадник" і захіхікав.

Оповідачка обурилась, закрила собі пальцями вуха і гнівно промовила:

— Добре вас наповнили всякою отрутою і всякими „колесами історії", не своє ви говорите, громадянине, а за їхньою пластинкою. І в'язниця вас нічого не навчила. Нещасний ви чоловік!

І вона одразу ж замовкла, багатозначно захитала головою, встала і мовчки пішла до другого кінця цеху за черговою партією готової одежі. З нею відійшли і дві монашки.

Користуючись їхньою відсутністю, „ручники" заговорили:

— Коли монашки ішли із співом в ізолятор, я трохи було не приєднався до них — так вже різко і відважно виступали вони проти енкаведистів. Але в житті я не можу йти разом з ними... Надто вже багато в них старозавітнього і кріпацького... Мені здається, що вони більше люблять своє синодальне православіє з Побєдоносцевим на чолі, ніж самого Христа...

— Не кажіть про них так, — втрутився другий голос, — вони завжди постійні й самовіддані. Якщо вас п о ч н у т ь мучити за Христа, ви зразу ж почнете задкувати, а то і в „кущі" драпанете, а вони, напевне, помруть за Христа і за своє російське православіє, як це ми бачили на Пасху.

Єдині в СССР люди, які сміло й безстрашно говорять енкаведистам правду у вічі — це рештки розгромленого чернецтва та деякі групи сектантів. І якщо б їх було побільше, большевики були б смирніші, якщо й зовсім не зникли б... Очевидці переказували, наприклад, що коли їх загнали у підземелля, вартовий, що охороняв ізолятор, замикаючи їх на замок, витяг ключа, оглянувся на всі боки і поцілував цей самий замок...

Ось вам і черниці!

...Через рік, всі яйські відмовниці-монашки р а з о м із священиком Березкіним були розстріляні. Перед смертю, в останні хвилини, вони проспівали „Нині відпускаєш" і з сяючими обличчями вийшли до єжовських катів. Серед них була і колишня монашка з Межигір'я — „тьотя Маша".

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. С.

I. Кедрин.

„ІНТЕРМАРЕ"

ПРО ОДНУ ДОБРУ ІДЕЮ І НАШЕ НЕДОВІР'Я ДО НЕЇ.

I.

Думка насувається начи автоматично: щоб захоронитись від східного й західного великодержавницького імперіялізму, всі ті невеличкі чи мілітарно слабі народи й держави, що на власній шкурі той імперіялізм якнайдошкульніше відчули й провірили, повинні створити тісний бльок, оформлений у такому правно-державному творі, який гарантував би спільне заступництво інтересів перед спільними найбільшими противниками. Процес імперіялістичного походу Росії дійшов до шпилю за останньої війни і після неї. Не тільки за панування московських царів (термін „Росія" і титул „цар всієї Росії" виринув уперше щойно за Петра I., і то після Полтавського бою), але й большевицького крила колишньої московської соціял-демократії Росія проковтнула цілий ряд держав; інші знову примусила силою стати її справжніми сателітами, сліпими знаряддями уряду в Москві. На заході ж відвічний німецький „Дранґ нах Остен" раз-у-раз відроджувався, бо тугість німецького народу швидко підносила цей нарід з упадку та заліковувала завдані йому рани. За останньої війни цей „гін до сходу" дійшов теж до шпилю, бо торкнувся вже не тільки безпосередніх сусідів, таких, як Польща (на півдні Чехія), але й усіх земель ген аж по Волгу. Як же оборонитись від тієї небезпеки на майбутнє інакше, як лиш спільними силами, споєними як мога найцупкіше?

Але є й інші аргументи, що промовляють за цією концепцією.

Економічні вимоги й розвиток техніки примушують взагалі об'єднуватись, а не роздрібнюватись. Ще 29 років тому ідея графа Куденгова-Калерґі про Паневропу здавалась утопією. Сьогодні европейську унію проповідують такі політичні реалісти, як Чорчіл. Розмови про митну унію між великодержавами були ще 20 років тому теоретичною дискусією, — сьогодні Франція й Італія, великі колишні вороги, провели митну унію гладко, без жадних труднощів. Та й суверенність сьогодні не та, що була колись. І Маршал-плян, і Атлантік- плян роблені під кутом необхідности не то взаємних компромісів, а зречення частини власних суверенних справ (у старому понятті) у спільну користь. Ці обидва пляни є доказом такої господарської і військової слабости всіх держав Европи на захід від залізної завіси, що, каже дехто, взагалі трудно говорити про їх повну незалежність. Яка ж це незалежність, мовляв, коли вони цілком залежні від економічної і військової допомоги Америки?! Тому не раз чути думку, що сьогодні направду незалежні, направду суверенні держави у світі є тільки дві: Росія і Злучені Держави Північної Америки. Коли ж, навіть, такі великодержави, як Велика Британія, Франція і Італія піддержують плян европейської унії, погоджуючись згори на конечність зректись частини своїх суверенних прав, і коли, навіть, названі держави а теж Норвеґія, Голандія, Портуґалія і різні інші, признають одверто, що без військової допомоги Америки грозить їм смертельна небезпека, — то що ж можуть казати всі такі країни, як Україна, Польща, Чехія, Балтійські держави, Болгарія, Румунія, Югославія?!

Здається, що ми передали всі найважніші аргументи, які лягли в основу концепції „інтермаре", унії держав між морями Балтійським, Чорним, Адрійським і Егейським. Таким чином, згідно з отим пляном, мали б об'єднатись в унію, конфедерацію чи федерацію такі держави, як Україна, Польща, Литва, Латвія, Естонія, Білорусь, Чехія і Словаччина, Болгарія, Румунія, Мадярщина, Сербія і Хорватія, а може й Греція. Це був би новий могутній бльок, який мав би одностайно виступати у закордонній політиці та, м. і., не допустив би, щоб у майбутній мирній конференції повторилась в іншому виданні Ялта, Потсдам чи недавній Париж із німецькими західними „коректурами границь", а з давніших історичних прецедентів Рига чи Париж з його Радою Амбасадорів. Іншими словами, щоб не повторились історичні прецеденси, у котрих рішалось про народи і держави — без запиту про їх думку і згоду. Помилки, що їх зробили за останні роки західні великодержави, переможці останньої війни, кажуть лякатися, що не є виключена в майбутньому (після 3-ої світової війни) можливість, що знову рішатимуть „про нас без нас".

II.

Таким чином концепція „Інтермаре" мала б усю логіку національно - державної рації всіх вищеназваних, нині так чи інакше поневолених, народів за собою, як би не „але", що скрізь мусить грати ролю ложки дьогтю у бочці меду. Тих найголовніших „але" є два:

1) Чи можна федерувати держави (народи), між котрими сьогодні існує ще безліч взаємних суперечок, інколи таких, які взагалі, покищо, внеможливлюють спільну мову? Адже між чехами й словаками, чехами й поляками, словаками й мадярами, мадярами й румунами, болгарами й сербами, сербами й хорватами, поляками з одного боку та українцями, білорусинами й литовцями з другого, — між усіми тими народами є такі внутрішні спори, що далеко ще до їхньої ліквідації. Насувається автоматично питання: чи треба спершу робити унію (федерацію, конфедерацію), а потім ладнати конфлікти, чи навпаки — спершу очистити поле від спорів за державну приналежність спірних територій, щоб могти без вантажу взаємної ворожнечі приступати до тіснішого міждержавного зв'язку?! Беззастережні прихильники концепції „Інтермаре" кажуть: спершу унія (федерація), а потім розв'язка існуючих конфліктів, бо тоді внутрі спільної унії буде легше їх мирно розв'язати, хоч би навіть саме в ім'я отої вже завершеної спільноти й закоріненої свідомости спільних потреб, спільної долі. Скептики відповідають: ні, спершу треба зліквідувати старі, інколи існуючі від сторіч, спори за межу, треба зліквідувати накопичену масу взаємних претенсій і жалів, що впродовж історії, аж до останнього десятиріччя включно, вибухали кривавим полум'ям взаємної ненависти і взаємного винищування себе. Із вантажем тих жалів і претенсій неможливо вести розмови про жодну унію чи федерацію або конфедерацію, бо такий тісний союз мусить спиратися на такому необхідному психологічному моменті, як беззастережна щирість і беззастережне довір'я.

III.

Отут ми й приходимо до засадничої точки, що вирішує наше, українське, становище до того другого прикрого „але".:

Ініціяторами й найгомінкішими пропаґаторами ідеї „Інтермаре" є на еміґрації поляки. Запитувані, чому це так, вони самі відповідають: тому, що саме Польща найбільш і найчастіш відчувала на собі смертельну небезпеку і від сходу, і заходу, тому, що Польща розчарувалась також у допомозі західних демократичних союзників (пасивність Англії і Франції під час вересневого походу німців на Польщу у 1939 р., недостатня поміч варшавським повстанцям, Ялта), і тому, врешті, що Польща зрозуміла, що без розчленування Росії на окремі національні держави неможливе існування Польщі у майбутньому. Ці аргументи були б дуже переконливі, коли б саме не той вічно - існуючий польсько - український (польсько-литовський і польсько-білоруський) конфлікт, який є спадщиною минулих століть та витворив між нашими народами атмосферу недовір'я. Польська сторона впродовж століть, аж до рр. 1919 (договір про охорону меншин), 1920 (варшавська конвенція, знасилувала і зраджена у ризькому договорі 1921), 1922 (закон про воєвідську автономію й український університет до 2-ох років), 1923 (рішення Ради Амбасадорів із автономічною клявзулею для Сх. Галичини) і 1935 (нормалізаційні заяви польських міністрів), стільки разів ламала свої урочисті приречення й нехтувала свої підписи під умовами й законами, що українська сторона стратила довір'я до щирости польських інтенцій. Прикро, але правдиво. Українці кажуть: ідея „Інтермаре" — честь честю, але ця ідея для нас нереальна так довго, як довго ми не будемо мати доказів, що вона подумана польською стороною щиро. Українці (литовці і білорусини) мають уже один історичний прецеденс, що значить унія з Польщею. Кревська й люблинська унії перетворились у безоглядну суприматію Польщі і в життєвій політичній практиці виявились тільки плащиком для польонізації і латинізації „сфедерованих" народів. Ми маємо підстави бути недовірливими і з нашого боку було б просто промахом, коли б ми проявили довір'я „ін блянко".

Ми маємо підстави бути недовірливими, бо як можна мати довір'я, коли те саме гасло, що йому має служити „Інтермаре" під польським проводом, було вже проголошуване історичною Польщею. „За нашу свободу" було глумом над народами, що втратили свою свободу у „сфедерованій" Польщі. Ми маємо повні підстави мати недовір'я до щирости концепції „Інтермаре" у майбутній польській життєвій практиці й мати недовір'я до справедливої розв'язки існуючих між Польщею та Україною (Литвою, Білоруссю) спірних проблем, бо офіційні кола польської еміґрації все ще непохитно й одностайно стоять на становищі, що західна Україна (Литва, Білорусь) це „польські креси", а Львів і Вильно — це інтеґральна частина Польщі. Остання вістка, що найповажніший противник польського лондонського уряду, Міколайчик, переговорює з Керенським, фанатичним звеличником „одної неподільної Росії", не причиняється до скріплення довір'я до будьякої концепції, що походить з будьякого польського табору, концепції, що поручає „перескочити" історичний польсько-український спір, не відступаючи при цьому ні на один крок із своїх старих територіяльних претенсій.

Без України (та ще й Литви й Білоруси) нема „Інтермаре". А поважно ставитися до концепції „Інтермаре" зможуть українці тільки тоді, коли позбудуться свого недовір'я. А щоб вони його позбулися — це залежить виключно лише від польської сторони. — („Українська Думка").

В. ПЕТРЕНКО

Чорна дата в Історії України

З НАГОДИ 240-РІЧЧЯ ПОЛТАВСЬКОЇ КАТАСТРОФИ.

1)

День 27. червня 1709 р. — це найчорніша й найсумніша дата в історії України. В цьому дні, 240 років тому, закінчилась битва під Полтавою, битва двох союзників — шведського короля Карла XII. і козацького гетьмана України Івана Мазепи проти московського царя Петра і закінчилася повною поразкою союзників. На наслідки Полтавської катастрофи не треба було довго ждати. Вона означає повне поневолення України московським хижаком, яке триває по нинішний день.

Отож варто присвятити цій нещасній події з історії України дещо більше уваги.*)

Роздумуючи над політикою Мазепи, починаючи від вибору його гетьманом України, слід звернути увагу на деякі факти.

Мазепа, по своєму походженні, був українським шляхтичем. Батько його Степан віддав сина на виховання у королівський двір Яна Казиміра, де він став „покойовим". Король послав його на науку за кордон на три роки. По повороті зза кордону в 1659 р., ми стрічаємо його як королівського посла з важними дорученнями до гетьманів Івана Виговського, Юрія Хмельницького і Павла Тетері. Без сумніву, в ці часи Мазепа служив Польщі. В 1663 р., коли Ян Казимір вибрався з військом у похід на лівий бік України і станув під Білою Церквою, Мазепа, що брав участь у цьому поході, покинув королівське військо і залишився при своєму старому батькові, що жив у своїй маєтності, в селі Мазепинцях. Коли гетьманом України став Петро Дорошенко, Мазепа пристав до нього і зразу звернув увагу гетьмана на себе „задля своєї розтропности і цікавости". Гетьман іменував його незабаром козацьким писарем.

Дальші факти з життя Мазепи такі:

Дорошенко висилає його як свого посла до лівобережного гетьмана Самойловича, при якому став він спершу військовим товаришем, а відтак ґенеральним осаулом. Згодом Москва скидає з гетьманства Самойловича і велить вибрати на його місце новим гетьманом Мазепу (25.VII., 1687). З цього часу аж до походу шведського короля Карла XII. в межі московської держави і на Україну, Мазепа тішився безмежним довірям царя Петра. Це довіря тривало довго, через ввесь час гетьманування Мазепи.

За Мазепині вислуги цар платив йому дорого різними ласками, подарками дорогими і золотом та нагородив його лентою Андрія Первозванного, себто найбільшою почестю московською, яку рідко кому цар давав — Мазепа був другим, що дістав цю ленту. Мало того. Довіря царя до Мазепи було таке велике, що він видавав йому всіх людей, які робили доноси на Мазепу за його невірність цареві. Всіх видаваних йому царем доносчиків Мазепа карав здебільша смертю.

На цьому місці слід згадати про донос Качубея цареві на Мазепу. Кочубей був старим приятелем гетьмана. Був його ґенеральним секретарем, а відтак ґенеральним суддею. На лихо й нещастя Кочубея Мазепа залюбився до безумства на своїй старости в дочці Кочубея Мотрі, надзвичайній красуні

Кочубей був противний залицянням Мазепи до дочки своєї і з лютости подав донос цареві на Мазепу у невірності його. Цар, звичайно, видав доносчика Мазепі, а цей покарав його смертю.

Різні факти з політики Мазепи велять нам допускати, що таке становище гетьмана було б продовжалось, якби не зайшла історична подія — похід шведського короля Карла XII. проти Москви. І коли Мазепа зважився тоді піти проти Москви, то, слід думати, сталося це наслідком того, що Мазепі як царському довірникові, були надто відомі всі тайни політики царя супроти України. Цар бажав саме знищити її вольності та оконечно поневолити її. Служба Мазепи Москві була надто тяжка і вона певно мучила сумління гетьмана. То ж коли трапилася нагода скинути з України московське ярмо неволі — а на це подавав надію похід Карла XII. проти Москви, гетьман остаточно рішився на цей свій крок.

У війні Карла XII. проти Москви слід одмітити два періоди.

Коли польський король Авґуст заключив з царем Петром союз проти Швеції, шведський король випередив їх та пішов війною проти Польщі і Москви.

В 1702 р. Карло XII. знищив військо Авґуста під Риґою, погнався далі за ним і взяв Варшаву, а відтак Краків.

У міжчасі цар дав наказ Мазепі відправити козаків на Литву до Бихова й Могилева, щоби не допустити шведів укріпитися в них. З того часу Мазепа зі своїми козаками брав постійну участь у війні проти шведів.

Успіхи Карла XII. продовжались. Він взяв Львів, Броди і Кременець. У цій війні погибло багато козацького війська, що його кидав Мазепа проти шведів по наказу царя.

Будучи в Дубні, Мазепа їздив у Білу Криницю на побачення з вдовою по кн. Константинові Вишневецькім, що вийшла вдруге замуж за кн. Дольського і теж по нім повдовіла. По свідоцтву сучасника, близького Мазепі, гетьман вів тоді розмови з княгинею Дольською днями й ночами. І вперше піддався він спокусі Дольської перейти на шведський бік. Однак при тодішній ситуації Мазепа не міг рішитися одверто покинути царя.

Зимою з 1705 на 1706 рік цар велів самому Мазепі відправитись з козаками проти шведів на Литву. Гетьман послухав царя, але в Мінську залишив своє військо під проводом Переяславського полковника Мировича, а сам повернувся у свою столицю Батурин. Тут отримав він відомість, що цар їде сам на Україну, щоби оглянути кріпости Києва. Для зустрічі з царем Мазепа прибув у Київ. Тут знову була для нього спокуса. Княгиня Дольська прислала йому шифроване письмо, в якому просила його починати намірене діло, надіючися на скоре прибуття шведів із Волині. Але й тепер не рішився Мазепа зірвати з Петром. Коли цар прибув до Києва, раптом прийшла відомість, що Карло XII. рушив на Україну. Цар відправив Меншікова з кавалерією проти нього, а Мазепі велів йому помагати та ві всьому слухатись його наказів.

Це царське повеління прийняв гетьман як нечесть для себе. Ось — говорив він близьким своїм — ось яка мені нагорода на старости літ за мою многолітню вірну службу цареві! Велять мені бути під командою Меншікова!

Під цю пору Мазепа знову отримав шифроване письмо від княгині Дольської, яке просто підливало масло до вогню.

Тимчасом Карло XII. змінив свій намір. Він залишив невеликий корпус шведського війська під командою свого ґенерала Мардефельда в Польщі, а сам рушив у Саксонію у власне королівство Августа. Август як польський король був тоді на Литві. Однак для збереження свого дідичного саксонського королівства послав до шведського короля своїх комісарів просити миру. Карло згодився на просьбу Августа, але під умовою зречення ним польського престолу та признання польським королем Станіслава Лєщиньского.

Такий блискучий успіх Карла XII. не міг залишитись без відгуку на Україні. Обставини штовхали просто Мазепу літи проти царя. Хоча він ще хитрував перед царем, але він уже рішився зірвати з ним, в що посвятив свого племінника й писаря Орлика.

(Дальше буде).

*) При писанні нашої статті користуємося великою історичною монографією М. Костомарова „Мазепа и Мазепинци". Друге видання. С. Петербург, 1885. В. 8°, ст. 752.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЮТИКА, Н. Й.

„Свято Батька".

Дня 19 червня наша „громада" відсвяткувала „Свято Батька" в українському парку. У святі взяла участь сливе ціла „українська громада" міста Ютика. Свято відкрив п. Антін Шанайда, даючи голос місцевому парохові о. Й. Богданові, а відтак іншим визначним громадянам.

У 8-ій годині відбулася пластова ватра, де ми мали змогу вперше побачити українських пластунів та їхню ватру на вільній землі Вашингтона.

Сонце спускалось все нижче й нижче, дерева кидали далеко свої довгі тіні, холодне повітря наповнило наші легені, у ставку жаби почивали „свої пісні", спів пташок чимраз меншав, а почивали гудіти „маєві жучки". Тоді на даний знак гості зійшлися на місце, де вже була приготована пластова ватра.

Ватру відкрив пл. Ярослав Л.

Першою точкою відспівав пластовий дует при супроводі бандури „Многая літа" всім батькам в Америці, в Україні та на скитальщині. Опісля слідували пластові скечі та цілий ряд пісень, сольових, та дуетів при супроводі бандури. Слухачам найкраще подобалась пісня при супроводі бандури „Про діда та про бабу". Виконавцем був вже звісний пластун-бандурист із своїх попередніх виступів в Ютика та Геркімер п. Ярослав Л. Ватру пластуни закінчили гимном закарпатських пластунів „Гей пластуни, гей юнаки".

Пластуни зробили на слухачів гарне враження і ми були б ще більше слухали рідного слова, та пісні, але програма вже була вичерпана і ми мусіли розходитись додому.

Бажаємо пластунам багато успіхів та ждемо пластунської ватри з великою програмою в Ютика.

Євген Задорожний.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Стрілецький Гурток активізується.

Бувші комбатанти — стрільці У. Г. Армії, зорганізовані в Стрілецькому Гуртку ч. 1, постановили на своїх зборах 11-го червня б.р. оживити свою діяльність, яка за час війни проявлялась досить обмежено.

Стоючи на національно-демократичних засадах, за які воювали і вмірали найкращі сини України, ми дальше „збережемо тую стрілецькую славу".

Тому що в міжчасі зі скитальщини приїхало багато наших товаришів зброї, збори рішили;

1) Запросити комбатантів Укр. Армій У.Г.А., У.Н.Р. і інших Придніпрянських частин та членів УПА, стати з нами разом до праці в Срілецькому Гуртку.

2) Заініціювати в цьому році Свято 1-го Листопада й просити до участі українські церковні і народні хори та солістів і скрипаків.

3) Щоб свято випало дійсно величаво, Стрілецький Гурток просить всі національні організації в місці здержатися від влаштовування в цей день подібних імпрез.

4) Як в минулому так й тепер просимо наш загал святкувати свято Листопада як свято радості, геройчих подвигів — Відродження Української Держави.

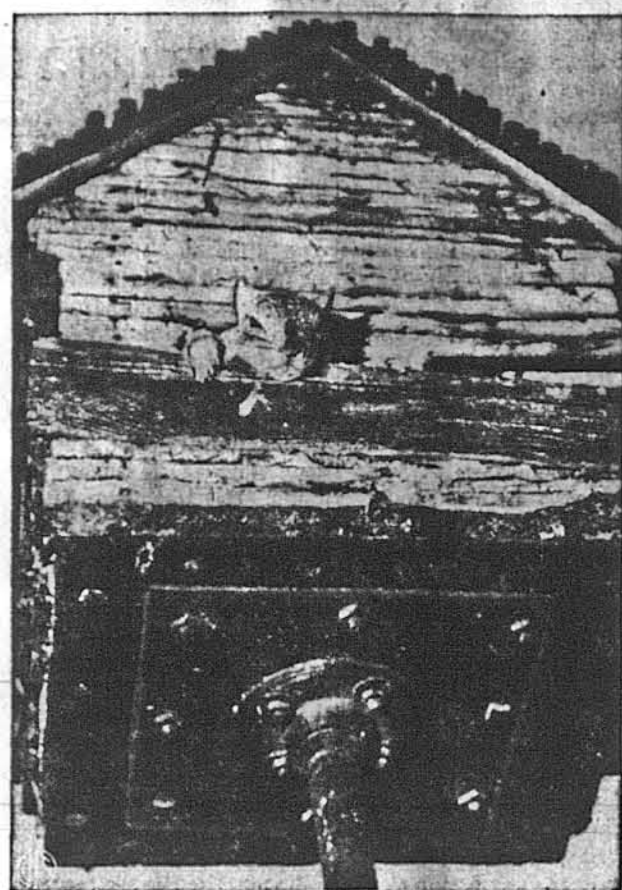
Українські національні організації й товариства та наші парохії одержать запрошення на створення Комітету Листопадового Свята, й збори такі відбудуться в місяці серпні.

Іще раз ми, бувші вояки У. Г. Армії, просимо наше громадянство до співпраці, а новоприбулих товаришів по зброї запрошуємо прийти на Стрілецькі збори, які відбудуться в суботу, 9-го липня в 7-мій годині вечером в приміщенні Укр. Громади на Фленклін вулиці.

За Стрілецький Гурток ч. 1. у Филаделфії:

М. Пасічник, писар.

РОЗВЯЗАЛА „МЕШКАЛЬНУ КРІЗУ".—Не так то легко в нинішних часах і вивірці десь приміститись. Особливо важко знайти якийсь безпечний куток, коли надієшся, що фамілія збільшиться. Але та, що її бачимо, таки порадила собі й знайшла собі місце нагорі в гаражу на подвірю Джеймс Гесса в Клівленді. Незабаром появились троє малих вивірчат — усім дітям і сусідам на потіху. Очевидно, що не бракує горіхів і вивірка-мати тільки потребує показатись з малими, а зараз подвіря повне оріхів.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за вишу вашої справи.

трату часу на полагодження

* * *

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

18,200 Карпюк Тимофія брата з с. Тучапи, Снятин, від Карпюк Василя.

18,201 Неклеявин Юрія з с. Кустин, Радехів, від Гуменюк Ярослава.

18,202 а) Куцко Степана з с. Тубблки, Пинськ, від Куцко дочки Федора і Ольги.

18,202 б) Шийка Гриця з с. Присліп, Турка, ід Кап Анастазії доч. Анни і Миколи.

18,204 Хить Івана і Янів Івана від Янів Миколи з с. Стрільбич, Самбір.

18,205 Левицька з с. Гузелі, Лісько, від Старанчак Луки с. Катерини з дому Левицька.

18,206 **До таборових Управ** на скитальщині: Проситься звідомити по таборах, що за Вотчин Марією з дому Кристалюк, Гучик Вірою, Сінчук Варварою і Сидор Миколою з с. Камінь Шляхоцький, Гродненська губ., пошукує з Америки Кристалюк Анна. Голоситись на ч. 18,206.

18,207 Стефаняк Розалії з с. Мокряни, Самбір, доч. Миколи і Катерини від Стефаняк Миколи.

18,208 **До таборових Управ** на скитальщині: Проситься звідомити по таборах, що за Кміт-Богос Андрієм батьком і сестр. Гальчишак Іриною з с. Кобело Старе, Старий Самбір, пошукує з Америки Сисин Марія (Кміть). Голоситися на ч. 18,208.

18, 209 Харишин Андрія, Дмитра і Петра з с. Загіря, Рогатин, від Бойко Марії.

18,210 Процив Івана і Катерини з с. Чемериці, Перемишляни, від Роза Петра с. Івана і Марії з дому Проць.

18,211 Кібіч Йосифини з Черновець, Буковина, від Головка Івана.

18,212 Босевич Ясько, родини Писарів, Красич від Стельмащук Василя з с. Коритники, Перемишль.

18,213 Бабяк Степана, Фені і Анни з с. Репит, Сянік, від Любицький Василя.

18,214 Сушинська Насті з с. Лисогірка, Камянець Поділ., від Сушинська Єлени.

18,215 Петрів Петра з с. Кавська, Стрий, від Пиль Михайла.

18,216 Миськів Андрія з с. Східниця, Дрогобич, від Лесюк Миколи.

18,217 Пересад Кулини д. Григорія родж. Самарчук з с. Софіполь, Київщина, від Пономарчук Петра.

18,218 Односельчан зс. Вишнівчик, Голиград і Вигоди Заліщики, від вдови по свящ. Росницька Марії.

18,219 Драбик Михайла з с. Терепча, Сянік, від Гришко Павла з дому Бабяків.

18,220 Пані Хоміщак з села Жорниці, Перемишль, від доньки брата Томи, Хоміщак Анни.

18,221 Батька Худик Л. з с. Гирова Дукля, Коросно, від сина Худик Андрія.

18,222 Білинська Тереси з с. Мохнатин. Турка, від Ільницька Євгенії зам. Адамська.

18,223 Односельчан з с. Мохнатин, Турка, від Матковський Петра.

18,224 Баранський Володимира від Кій Федора.

18,225 Родини Вільчинських Василя с. Івана з м. Турка над Стрием від Вільчинський Антона.

18,226 Шимчишин Катерини від Грицчук Володимира син Григорія і Анни з с. Завади, Томашів.

18,227 Бойцун Константина був з батьком на відвідинах в с. Цвітова, Калуш, від Гаврилюк Олекси.

18,228 Паламарчук Миколи с. Івана з с. Увин, Радехів, від брат. сина Паламарчук Миколи.

18,229 Кревних і знакомих з с. Медина, Люблянок Вищих, від інваліда Гайниш Евгенія.

18,230 Просить о навязання переписки ля знакомства молода Українка Бендер Марія з галицької України.

18,231 Ммірук Марії та її чоловіка Арсена від брата Шмірук Кирила.

18,233 **До таборових Управ** на скитальщині. Проситься звідомити по таборах, що за Окрепкий Анною з дому Билянська з с. Воля Матіяшова, Лісько, пошукує сестра з Америки Корчинська Марія. Голоситись на ч. 18,233.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE

P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ТАЄМНІ РДІОВИСИЛЬНІ В ІТАЛІЇ

Рим, 29 червня. Італійська поліція в Римі, Медіоляні, Флоренції та Модені перевела несподівану облаву на кількасот приватних домів, підозрілих в нелегальному переданні радіовісток. У висліді „накрито" аж 148 нелегальних радіопередавчих апаратів.

МАСОВІ САМОГУБСТВА В ЯПОНІЇ.

Токіо, 30. червня. — Японці, виходило б, люб'уються в самогубствах, встановляючи під цим оглядом справжні рекорди. В самому тільки Токіо в місяці травні було 121 випадків самогубства, між ними 71 чоловіків і 50 жінок.

Нові іміґранти

Українці, що приїжджають старанням ЗУАДКомітету кораблем „Дженерал Говз" до порту в Ню Йорку (до причалу при 21-шій Ст.) в неділю, 3-го липня:

Дяків Богдан, Марія, Зеновія, Іванна; Бідов Микола, Раїса, Нона; Костюк Теодор, Марія; Николишин Петро, Анастазія, Богдан; Ортинський Володимир; Помазан Параска; Сас Роман, Олена; Требовецький Аполон, Ірина, Татяна; Терещук Петро; Вовк Лідія; Іванюк Василь, Марія; Бубела Лев, Юлія, Галина; Іванило Роман; Косович Тарас, Марія, Богдан; Кушнір Микола; Кузьма Михайло; Левицька Олена; Матчишин Станислав, Євгенія, Стефанія; Катерина; Мудрий Любомир; Остапюк Ярослав, Ірина; Рехнівецька Марія; Снігура Євген; Тренба Іван, Анна.

ПОШУКУВАННЯ

КРЕВНИХ та ОДНОСЕЛЬЧАН на скитальщині із села Ошихліби, Буковина, пошукує з Америки **ІВАСЮК**. Голоситися на адресу:

TOM IWASIUK, 2396 Goodson Street, Hamtramck 12, Mich., U. S. A.

ТАРЗАН, ч. 2125. Слід за убивником.

Коли Норма зрозуміла, що вона вистрілила на людину замість на звіра, вона обвязала рану Тарзана і ждала на нього нетерпляче, щоб він відзискав змисли.

Ненадійно арзан відкрив очі. Він осів і запитався: „Хто ти"?

Коли Норма розказала йому про щезнення батька, Тарзан пішов з нею до табору.

Його вправені очі доглянули сліди Сабори. Він знав, що професор Мартін погиб.